

УДК 378.014: 378.4

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-2-41-55

PLACE OF INTERNATIONALIZATION IN UNIVERSITY RANKINGS:
METHODOLOGICAL ASPECTS

МІСЦЕ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ В РЕЙТИНГУ УНІВЕРСИТЕТІВ:
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Aleksander OSTENDA,
PhD, Professor AS

aleksander.ostenda@wst.pl

<https://orcid.org/0000-0002-3467-157X>

Oleksandr NESTORENKO,
PhD in Economic, Associate
Professor

oleksandr.nestorenko@wst.pl

<https://orcid.org/0000-0002-0852-9473>

Academy of Silesia,
✉ 43, Rolna St., 40555 Katowice,
Poland

Александр ОСТЕНДА,
PhD, професор AS

Сілезька академія,
✉ вул. Рольна, 43, м. Катовіце,
40555, Польща

Alla KAPLUNOVSKA,
Senior Lecturer

Allakaplunovska@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3734-1098>

*National University «Zaporizhzhia
Polytechnic»*

✉ 64, Zhukovsky St.,
Zaporizhzhia, 69063, Ukraine

Tamara MAKARENKO,
PhD in History, Associate
Professor

tamara_makarenko@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2893-7789>

*Berdiansk State Pedagogical
University,*
✉ 4, Schmidta St., Berdiansk,
Zaporizhzhia oblast, 71100, Ukraine

*Національний університет
«Запорізька політехніка»*

✉ вул. Жуковського, 64,
м. Запоріжжя, 69063, Україна

Тамара МАКАРЕНКО,
кандидат історичних наук, доцент

*Бердянський державний
педагогічний університет,*
✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100, Україна

Original manuscript received: August 27, 2023

Revised manuscript accepted: September 03, 2023

ABSTRACT

The article is dedicated to the examination of the structure of university rankings within the Perspektywy ranking, which is the most popular academic university ranking in Poland. The main objective of the research is to investigate the internationalization of universities through the lens of the comprehensive indicator «Internationalization».

which is a component of the ranking assessment used to rank Polish universities in the annual *Perspektywy* academic university ranking.

To achieve this goal, the research analyzes the specific position of the comprehensive indicator «Internationalization» within the overall ranking assessment. The article conducts an analysis of the structure and dynamics of factors influencing the comprehensive «Internationalization» indicator during the period from 2011 to 2023.

The results of the analysis demonstrate that the structure of this indicator undergoes changes over the investigated period, indicating the continuous development and adaptation of universities to contemporary educational and scientific trends at the national and global levels. Changes in the composition of factors, as well as changes in the relative weights of factors that constitute the comprehensive «Internationalization» indicator in the *Perspektywy* ranking, suggest the need to consider internationalization as a multifaceted and dynamic process.

The removal of the factors «Teaching in Foreign Languages» and «Programs Taught in Foreign Languages» from the list of factors determining the level of internationalization in the *Perspektywy* ranking and the addition of factors such as «Influence of Cooperation», «Participation in a European University», «Academic Staff Exchange (outgoing)», «Strategic Partnership Projects where the University is a Leader under the Erasmus+ Program», and «Multinational Student Environment» confirm the hypothesis of the reorientation of the ranking from quantitative to qualitative aspects of university activities.

Internationalization of the university becomes an essential indicator in the national ranking of academic universities in Poland, which reflects not only the institution's readiness for international cooperation but also its ability to maintain and enhance its competitiveness at the national and, consequently, global levels in the field of education and research.

Keywords: internationalization, composite indicator, weight, factor, Poland.

Постановка проблеми. Прискорення глобалізаційних процесів сприяє інтернаціоналізації вищої освіти. Університети конкурують не тільки на національному рівні, але і на міжнародному ринку освітніх послуг [1]. Міжнародна студентська спільнота стає важливою аудиторією для університетів, і рівень інтернаціоналізації може вплинути на їхню привабливість для іноземних студентів [5]. З іншого боку, підвищення рівня інтернаціоналізації університету сприяє покращенню його позицій в національному рейтингу і, тим самим, підвищує рівень його впізнаваності та привабливості як для вітчизняних, так і для іноземних студентів.

Рейтинги університетів використовуються як інструмент для оцінки якості університетської освіти та її привабливості для споживачів освітніх послуг, оптимально відображають ключові тенденції сучасної цивілізації [2]. Дослідження місця інтернаціоналізації в національному рейтингу університетів має важливе значення для розвитку вищої освіти та науково-дослідної діяльності в сучасному світі. Воно допомагає визначити, як університети забезпечують міжнародний вимір та взаємодіють з глобальним освітнім та науковим співтовариством.

Дослідження місця інтернаціоналізації університету в національному рейтингу є важливим з кількох причин. По-перше, воно дозволяє визначити, наскільки університет є відкритим для міжнародної співпраці і як вона впливає на його рейтингову позицію. По-друге, це

відображає його готовність залучати студентів і викладачів з інших країн, що може сприяти культурному обміну та підвищенню конкурентоспроможності університету на національному та міжнародному рівнях. Також дослідження місця інтернаціоналізації в рейтингу може вказати на шляхи покращення якості освіти та наукової роботи завдяки міжнародному обміну досвідом та інноваціями.

Присутність університету в національних і глобальних рейтингах є важливим аспектом, який набуває науково-академічного, соціокультурного та економічного значення. Участь університетів у таких рейтингах базується на комплексному оцінюванні широкого спектру критеріїв, урахувуючи академічну відмінність, міжнародну репутацію, науковий вплив, міжнародну співпрацю та інші аспекти.

Національні та глобальні рейтинги університетів є важливими і взаємопов'язаними інструментами оцінки вищої освіти. Національні рейтинги встановлюють основу для глобальних оцінок, визначаючи якість і результати освітніх закладів на національному рівні. Глобальні рейтинги враховують показники, які свідчать про міжнародну привабливість та здатність університету залучати студентів та вчених з інших країн, що також впливає на національний престиж.

Важливим для університетів є позиції, яку вони займають в національному рейтингу, що підвищує рівень конкурентоспроможності університету не тільки на національному, але й на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення рейтингу університетів є важливою активністю у сфері вищої освіти та дослідницької діяльності, спрямованою на оцінку та порівняння освітньо-наукових закладів з метою забезпечення інформованості студентів, науковців, адміністрації та громадськості взагалі. Визначення рейтингу університетів базується на комплексних критеріях та методології, які дозволяють об'єктивно оцінити рівень академічної діяльності та наукового внеску закладу у глобальний контекст [4]. Міжнародні та національні рейтинги зазвичай базуються на довільних методологіях і критеріях [7]. Але завдяки систематичному порівнюванню різних систем рейтингів університетів можна отримати більше розуміння того, як їхнє інституційне охоплення, методи рейтингу, вибір показників та їх нормалізація впливають на рейтингові позиції університету на національному та глобальному ринках освітніх послуг [8].

Рейтинг університетів складається з комплексного аналізу різноманітних показників, які віддзеркалюють не лише аспекти академічної та дослідницької діяльності університету на національному рівні, але й ширший спектр показників, що відображають ступінь інтернаціоналізації університету. Це включає оцінку вступу університету на міжнародний ринок освітніх послуг, взаємодії з міжнародними партнерами, кількість іноземних викладачів та студентів, а також рівень наукової співпраці та впливу на міжнародну наукову спільноту. Такий глибокий аналіз дозволяє враховувати не лише національний стан вищої освіти, а й оцінювати місце та роль університетів у глобальному освітньому контексті.

Одним із ключових аспектів визначення рейтингу є якість освітнього процесу. Оцінка цього аспекту враховує такі фактори, як якість навчальних програм, доступність викладачів для студентів, інноваційні методи навчання та підготовка випускників до професійної діяльності.

Дослідницька активність є ще одним суттєвим складником визначення рейтингу. Це включає оцінку наукових досягнень університету, таких як публікації у наукових журналах, участь у дослідницьких проєктах, наукові відкриття та інновації. Також важливим аспектом є міжнародна співпраця та вплив університету на глобальну освітню та наукову спільноту. Індикатори, пов'язані з міжнародними партнерствами, обмінами студентами та науковцями, визнання на міжнародному рівні, допомагають оцінити вплив університету на національний ринок вищої освіти та вплив університету на економіку міста, регіону, країни [9-11]. Рівень інтернаціоналізації університету впливає на рівень конкурентоспроможності університету на міжнародному рівні.

Рейтинги університетів є систематичними методами оцінювання та порівняння вищих навчальних закладів з точки зору їхньої академічної та дослідницької діяльності, впливу на суспільство та інших параметрів. Ці рейтинги можуть бути визначені на глобальному та національному рівнях залежно від охоплення та методології оцінювання.

Рівень інтернаціоналізації впливає на позицію університету в рейтингу. Зі зниженням рейтингу також знижується міжнародний вигляд відповідного університету [6].

Методологія оцінювання рейтингів може різнитися, але часто вони враховують такі фактори, як якість наукових досліджень, кількість публікацій у наукових журналах, цитування, рівень викладання, репутація серед вчених та роботодавців, міжнародний вплив, наукові співпраці тощо.

Рейтинги університетів можуть впливати на рішення абітурієнтів при виборі вищого навчального закладу, на внутрішні стратегії управління університетом та на розподіл фінансових ресурсів у сфері освіти та науки. Вони також можуть стимулювати університети до покращення якості навчання та наукової діяльності.

Метою дослідження є дослідження структури рейтингової оцінки *Perspektywy* – найбільш популярного рейтингу академічних університетів Польщі, визначення місця комплексного показника «Інтернаціоналізація» в рейтинговій оцінці, аналіз структури та динаміки факторів даного комплексного показника в 2011-2023 рр.

Результати дослідження. Національні рейтинги оцінюють вищі навчальні заклади в межах певної країни. Ці рейтинги можуть використовувати деталізовану інформацію про конкретні параметри, які важливі для певної національної системи вищої освіти.

Одним з найвідоміших рейтингів польських вищих навчальних закладів є рейтинг університетів *Perspektywy*, який розраховується з 2000 року. Його основна мета – надати інформацію абітурієнтам щодо рейтингу польських вищих навчальних закладів.

Рейтинг Perspekywy розраховується для трьох груп вищих навчальних закладів:

- рейтинг академічних університетів;
- рейтинг приватних вищих навчальних закладів;
- рейтинг державних професійних університетів.

Рейтинг академічних університетів Perspekywy для польських закладів вищої освіти є систематичним інструментом оцінки та порівняння відомостей про різноманітні польські університети з урахуванням їхніх академічних, фінансових та наукових показників. Цей рейтинг відображає актуальну ситуацію в полі вищої освіти, виділяючи університети, які володіють важливими аспектами, такими як право на присудження докторського ступеня у певних наукових дисциплінах, а також мінімальну кількість студентів, які навчаються на денному відділенні. Враховуючи університети з принаймні двома випусками випускників, рейтинг Perspekywy надає змогу здійснити аналіз їхньої академічної продуктивності та впливу на соціальний та науковий контексти. Ця оцінка дозволяє провести об'єктивне порівняння різних університетів, що сприяє визначенню їхнього місця в національному вимірі вищої освіти.

Рейтинг академічних університетів Perspekywy включає польські заклади вищої освіти (як державні, так і приватні), які мають право присуджувати ступень доктора як мінімум в одній науковій дисципліні та мають не менше 200 студентів на денному відділенні. У рейтингу враховуються ті університети, які мали не менше двох випусків випускників [14].

Рейтинг визначається на основі ранжування рейтингових оцінок [3; 4], які розраховуються для академічних університетів. Модель рейтингової оцінки (S_i) можна записати наступним чином:

$$S_i = \sum_{j=1}^n p_{ij}, \quad (1)$$

де p_{ji} – комплексний показник, який характеризує j -й аспект діяльності i -го університету; n – кількість аспектів діяльності, які враховуються при визначенні рейтингової оцінки університетів.

При визначенні рейтингової оцінки академічних університетів Perspekywy в 2011-2016 рр. враховувалися 6 аспектів діяльності університетів: «Престиж», «Науковий Потенціал», «Інноваційність», «Наукова Ефективність», «Умови Навчання», «Інтернаціоналізація». І, відповідно, розраховувалися 6 комплексних показників ($n=6$). З 2017 р. було додане ще один комплексний показник – «Випускники на ринку праці» ($n=7$) (табл. 1).

Комплексний показник p_{ji} , в свою чергу, визначається на основі адитивної моделі, яка включає фактори f_{ijk} ($k = 1, \dots, m$), що характеризують j -й аспект діяльності i -го університету:

$$p_{ij} = \sum_{k=1}^m f_{ijk}, \quad (2)$$

Розглянемо структуру рейтингової оцінки академічних університетів Perspekywy та місце комплексного показника «Інтернаціоналізація» в рейтинговій оцінці, за якою визначається рейтинг університетів.

Комплексний показник «Престиж» включає оцінку від академічного персоналу, міжнародне визнання.

Комплексний показник «Випускники на ринку праці» визначається на основі економічних успіхів випускників.

Комплексний показник «Науковий потенціал» включає оцінку наукової діяльності, частка кадрів з найвищими кваліфікаціями, право на надання ступеня доктора габілітованого; право на надання ступеня доктора.

Комплексний показник «Інноваційність» ураховує патенти та охоронні права в Польщі, патенти та охоронні права за кордоном.

Комплексний показник «Наукова ефективність» включає такі показники, як ефективність залучення коштів на наукові дослідження, розвиток власних кадрів, надані вчені ступені, публікації, що включені у наукометричні бази даних, цитування, ряд наукометричних показників, 10 найкращих публікацій в 10 найкращих журнальних процентилях.

Комплексний показник «Умови навчання» враховує наявність висококваліфікованих кадрів, результати акредитації.

Комплексний показник «Інтернаціоналізація» включає показники, які характеризують, наскільки академічний університет включений в міжнародний ринок вищої освіти, наскільки залучений до міжнародних програм та співпрацює з закордонними університетами.

Для кожного комплексного показника було встановлено вагу, яка відповідає значущості даного комплексного показника у формуванні комплексної рейтингової оцінки (табл.1).

Таблиця 1

**Структура рейтингової оцінки академічних університетів
Perspektywy в 2011-2023 рр., %**

Рік	Вага комплексних показників						
	Престиж	Випускники на ринку праці	Науковий потенціал	Інноваційність	Наукова ефективність	Умови навчання	Інтернаціоналізація
2011	25	-	15	5	30	10	15
2012	25	-	15	5	30	10	15
2013	25	-	15	5	30	10	15
2014	24	-	15	9	26	11	15
2015	24	-	15	9	26	11	15
2016	27	-	15	9	25	9	15
2017	14	18	15	9	20	9	15
2018	14	17	15	8	20	10	15
2019	14	15	15	8	23	10	15
2020	12	12	15	8	28	10	15
2021	12	12	15	8	28	10	15
2022	12	12	15	8	28	10	15
2023	12	12	15	8	28	10	15

Джерело: складено авторами на основі [12]

Вага комплексних показників відрізняється від року до року, що вказує на еволюцію методології оцінки. Так, протягом 2011-2023 рр.

значущість показника «Престиж» зменшилась удвічі – з 25 в.п. у 2011-2013 рр. до 12 в.п. у 2020-2023 рр. (за винятком 2016 р., коли вона становила 27 в.п.). Відбулися зміни значущості комплексних показників «Інноваційність» (збільшення від 5 в.п. в 2011-2013 рр. до 8 в.п. з 2018 р.) та «Наукова ефективність» (зменшення на 2 в.п.). Значущість комплексного показника «Інтернаціоналізація», як і комплексного показника «Науковий потенціал», залишилася незмінною (15 в.п.). Незважаючи на деякі зміни протягом досліджуваного періоду, значущість комплексного показника «Умови навчання» в 2023 р. була такою ж, як і в 2011 р. – 10 в.п.

Незважаючи на зміну структури рейтингової оцінки академічних університетів Перспективу, значущість комплексного показника «Інтернаціоналізація» протягом досліджуваного періоду залишається незмінною. Тому при формуванні стратегії із підвищення видимості університету на національному (та, як результат, і на міжнародному) ринку освітніх послуг необхідно приділяти особливу увагу комплексному показнику «Інтернаціоналізація». Враховуючи важливість цього показника в рейтинговому оцінюванні, університет може планувати свою діяльність та інвестувати у міжнародні ініціативи, щоб покращити свій статус і збільшити конкурентоспроможність на національному та міжнародному ринках освітніх послуг. Разом з тим, при формуванні комплексу заходів в даному напрямку необхідно враховувати динаміку змін структури комплексного показника «Інтернаціоналізація».

В табл. 2 представлена структура комплексного показника «Інтернаціоналізація» в 2011-2023 рр.

Розглянемо, як змінювалися питома вага складових (факторів) комплексного показника «Інтернаціоналізація» (іншими словами – складові комплексного показника «Інтернаціоналізація») за роками на основі наведених в табл. 2 даних.

Фактор «Студенти-іноземці» відображає відношення іноземних студентів до загальної кількості. Джерелом інформації є POL-op. Значення даного фактору коливались від 1 в.п. у 2011 р. до 3 в.п. у 2014-2023 рр. Збільшення значущості фактора «Студенти-іноземці» вказує на те, що залучення студентів із-за кордону сприяє зростанню ролі університету в міжнародному ринку послуг вищої освіти, рівня інтернаціоналізації університету, сприяє розширенню міжнародного досвіду і сприяє культурному обміну.

Значення фактора «Студенти, які навчаються іноземними мовами» спочатку зростало від 3 в.п. у 2011-2014 рр. до 4 в.п. у 2015-2018 рр., але вже у 2019 р. відбулося зменшення важливості при визначенні рівня інтернаціоналізації університетів – його значення було повернуто на рівень 3 в.п. (за винятком 2022 р., коли він становив 2 в.п.). Даний фактор визначається кількістю студентів, які навчалися мовами інших країн у попередньому навчальному році, по відношенню до загальної кількості студентів (джерела інформації – POL-op та дані з Опитування Університету).

Таблиця 2

Структура комплексного показника «Інтернаціоналізація» (у відсоткових пунктах)

Рік	Фактори												Разом
	Студенти-іноземці	Студенти, які навчаються іноземними мовами	Вплив співпраці	Участь у європейському університеті	Викладачі з-за кордону	Обмін академічними кадрами (візиди)	Проекти стратегічного партнерства, де університет є лідером в рамках програми Erasmus+	Студентські обміни (візиди)	Студентські обміни (приїзди)	Багатонаціональність студентського середовища	Програми навчання мовами інших країн	Викладання мовами інших країн	
2011	1	3	-	-	1	-	-	2,5	2,5	-	4	1	15
2012	2	3	-	-	1	-	-	2	2	1	4	-	15
2013	2	3	-	-	1	-	-	2	2	1	4	-	15
2014	3	3	-	-	2	-	-	1	1	1	4	-	15
2015	3	4	-	-	1	-	-	1	1	1	4	-	15
2016	3	4	-	-	1	-	-	1	1	1	4	-	15
2017	3	4	-	-	1	-	-	1	1	1	4	-	15
2018	3	4	-	-	1	-	-	1	1	1	4	-	15
2019	3	3	2	-	1	-	-	1	1	1	3	-	15
2020	3	3	2	-	1	-	-	1	1	1	3	-	15
2021	3	3	2	-	1	-	-	1	1	1	3	-	15
2022	3	2	2	1	1	-	-	1	1	1	3	-	15
2023	3	3	2	1	1	1	1	1	1	1	-	-	15

Фактор «Вплив співпраці» було додано в рейтинг відносно недавно, у 2019 р. Значення фактора вимірюється середньою кількістю цитувань, отриманих публікаціями з співавтором з-за кордону за попередні 5 років. Джерелом інформації є SciVal. Значущість цього фактора становить 2 в.п., що вказує на підвищення значення активності у міжнародній співпраці для визначення рівня інтернаціоналізації університету.

У 2022 р. було введено в рейтингову оцінку фактор «Участь у європейському університеті» (1 в.п.), який ураховується в рейтинговій оцінці для університетів, що є повноправними членами європейського університету, обраного в конкурсі Європейської комісії. Джерелом є база Європейської комісії (1%). Це свідчить про значущість участі університету в європейських університетських альянсах та ініціативах.

Фактор «Викладачі з-за кордону» відображає кількість викладачів-академіків іноземців у відношенні до загальної кількості викладачів-академіків (джерело – POL-on). Значення цього фактора в структурі комплексного показника «Інтернаціоналізація» протягом всього розглянутого періоду залишилась незмінною – на рівні 1 в.п.

Фактори «Обмін академічними кадрами (виїзди)» та «Проекти стратегічного партнерства, де університет є лідером в рамках програми Erasmus+» були введені в структуру комплексного показника «Інтернаціоналізація» тільки в 2023 р. (1 в.п.). Значення фактору «Обмін академічними кадрами (виїзди)» розраховується як кількість представників науково-педагогічного персоналу університету, що виїжджають за кордон у межах міжнародного обміну в попередньому році (враховуються виїзди тривалістю не менше 7 днів), по відношенню до загальної кількості науково-педагогічного персоналу. Фактор «Проекти стратегічного партнерства, де університет є лідером в рамках програми Erasmus+» вимірюється як відношення вартості стратегічних проектів у рамках Erasmus+, де університет був лідером в попередніх чотирьох роках, до загальної кількості науково-педагогічного персоналу. Джерелом інформації щодо цих двох факторів є Erasmus+. Введення даних факторів в структуру рейтингової оцінки вказує на необхідність підвищення активності університету у розвитку міжнародної співпраці та міжнародних обмінів.

Роль студентської мобільності в рейтинговій оцінці університету відображають такі фактори, як «Студентські обміни (виїзди)» та «Студентські обміни (приїзди)», які визначаються як відношення кількості студентів, що відповідно виїжджають за кордон та приїжджають з-за кордону в рамках міжнародного обміну тривалістю принаймні 3 місяці в останньому звітному році, до загальної кількості студентів університету (джерело – POL-on). Це свідчить про значущість активізації обміну студентами для підвищення рівня інтернаціоналізації університету. Дані фактори постійно були присутні в рейтингу, але вага кожного з них знизилася з 2,5 в.п. ц 2011 р. до 1 в.п. в 2013-2023 рр.

Фактор «Багатонаціональність студентського середовища», що визначається як кількість країн, з яких у попередньому навчальному році навчалося принаймні 10 іноземних студентів (джерело – POL-on), було введено в склад рейтингової оцінки в 2012 р. Цей фактор замінив «Викладання мовами інших країн». Значущість цих факторів становила 1 в.п.

Значущість фактора «Програми навчання мовами інших країн», який на основі даних POL-on та Опитування Університету обчислювався як сума програм навчання, проведених мовами інших країн у попередньому навчальному році, знижувалася з 4 в.п. у 2011-2018 рр. до 3 в.п. у 2019-2022 рр. У рейтингу Перспективу 2023 цей фактор було вилучено.

У табл. 3 представлено зміни структури комплексного показника «Інтернаціоналізація» в 2011-2023 рр.

Таблиця 3

Структура групи показників «Інтернаціоналізація», %

Рік	Показники											Разом	
	Студенти-іноземці	Студенти, які навчаються іноземними мовами	Вплив співпраці	Участь у європейському університеті	Викладачі з-за кордону	Обмін академічними кадрами (віізди)	Проекти стратегічного партнерства, де університет є лідером в рамках програми Erasmus+	Студентські обміни (віізди)	Студентські обміни (приїзди)	Багатонаціональність студентського середовища	Програми навчання мовами інших країн		Викладання мовами інших країн
2011	6,67	20,00	-	-	6,67	-	-	16,67	16,67	-	26,67	6,67	100
2012	13,33	20,00	-	-	6,67	-	-	13,33	13,33	6,67	26,67	-	100
2013	13,33	20,00	-	-	6,67	-	-	13,33	13,33	6,67	26,67	-	100
2014	20,00	20,00	-	-	13,33	-	-	6,67	6,67	6,67	26,67	-	100
2015	20,00	26,67	-	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	26,67	-	100
2016	20,00	26,67	-	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	26,67	-	100
2017	20,00	26,67	-	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	26,67	-	100
2018	20,00	26,67	-	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	26,67	-	100
2019	20,00	20,00	13,33	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	20,00	-	100
2020	20,00	20,00	13,33	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	20,00	-	100
2021	20,00	20,00	13,33	-	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	20,00	-	100
2022	20,00	13,33	13,33	6,67	6,67	-	-	6,67	6,67	6,67	20,00	-	100
2023	20,00	20,00	13,33	6,67	6,67	6,67	6,67	6,67	6,67	6,67	-	-	100

Сума часток усіх факторів становить 100% (табл. 3, остання колонка), хоча внаслідок дії правил округлення ця сума може становити більше 100%.

Рис. 1 та рис. 2 ілюструють зміни, які відбувалися в структурі комплексного показника «Інтернаціоналізація» в 2023 р. в порівнянні з 2011 р.

У 2011 р. складниками комплексного показника «Інтернаціоналізація» були фактори «Студенти-іноземці», «Студенти, які навчаються іноземними мовами», «Викладачі з-за кордону», «Студентські обміни (віізди)», «Студентські обміни (приїзди)», «Програми навчання мовами інших країн», «Викладання мовами інших країн» (рис. 1).

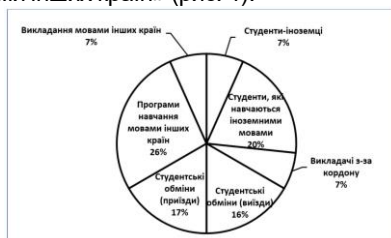


Рис. 1. Структура комплексного показника «Інтернаціоналізація», *Perspektyvu* 2011 (Джерело: побудовано авторами на основі [15])

Суттєві зміни в структурі комплексного показника «Інтернаціоналізація» відбулися в рейтингу Perspektywy 2023. Змінився не тільки перелік факторів, які враховувалися при визначенні комплексного показника «Інтернаціоналізація», але й питома вага факторів.



Рис. 2. Структура комплексного показника «Інтернаціоналізація», Perspektywy 2023 (Джерело: побудовано авторами на основі [13])

Фактори «Викладання мовами інших країн» та «Програми навчання мовами інших країн» було вилучено з переліку факторів, за якими визначається рівень інтернаціоналізації університету, що свідчить про те, що більше уваги стало приділятися не кількісним, а якісним факторам. Поступово в перелік було додано фактори, які є якісними характеристиками залученості університету в міжнародний освітній та науковий простір: «Вплив співпраці», «Участь у європейському університеті», «Обмін академічними кадрами (виїзди)», «Проєкти стратегічного партнерства, де університет є лідером в рамках програми Erasmus+», «Багатонаціональність студентського середовища».

Проведений аналіз свідчить, що структура комплексного показника «Інтернаціоналізація» в найбільш популярному польському національному рейтингу академічних університетів Perspektywy не є незмінною. Змінюється як набір факторів, за якими визначається рівень інтернаціоналізації університету, так і питомі ваги цих факторів.

Висновки. Національні та глобальні рейтинги університетів є важливими і взаємопов'язаними інструментами для визначення якості вищої освіти та розвитку університетського сектора. Покращення позицій університету в національному рейтингу дозволить університету йому зайняти вищі позиції в глобальних рейтингах (за умови, що університет туди входить) або стане наступним кроком на шляху включення університету в глобальні рейтинги.

Місце інтернаціоналізації університету в національному рейтингу є важливим показником, який відображає не тільки готовність університету до міжнародного співробітництва, але й його здатність зберігати та підвищувати свою конкурентоспроможність у глобальному освітньому просторі.

Для підвищення рівня інтернаціоналізації, університетам слід приділити увагу якісним аспектам і враховувати зазначені фактори в їх стратегіях. Університети мають активно співпрацювати з міжнародними установами, іншими університетами та науковими організаціями. Ця співпраця може включати спільні дослідницькі проекти, обмін викладачами та студентами, та інші ініціативи, що сприяють взаємному обміну знань та ідеями. Університети можуть розглядати можливість участі в програмах та ініціативах, які сприяють європейській інтеграції та міжнародній співпраці в галузі вищої освіти. Стимулювання обміну викладачами та науковцями між університетами сприятиме розширенню культурного обміну та обміну академічним досвідом. Університети можуть розвивати програми обміну та сприяти активному участі викладачів у міжнародних семінарах та конференціях. Участь у програмах стратегічного партнерства сприятиме створенню тісних міжнародних зв'язків та спільним проектам з іншими університетами та організаціями в галузі вищої освіти. Створення багаторічних студентських груп та сприяння різноманітності студентського середовища сприятиме культурному обміну та розвитку міжнародного співтовариства в університеті. Такі заходи підвищать рівень залученості університету в міжнародній освітній та науковий простір, рівень інтернаціоналізації та покращать якість освіти та дослідницької діяльності.

Література

1. Гура В., Несторенко Т., Макаренко Т. Дослідження категорії «освітня послуга»: міждисциплінарний підхід. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2022. Вип. 2. С. 91–104. URL : <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-2-91-104> (дата звернення: 20.07.2023).
2. Курбатов С. В. Сучасні методологічні підходи до розробки університетських рейтингів. *Педагогіка і психологія*. 2018. № 2. С. 37–42.
3. Несторенко Т. П. Методика розрахунку комплексної порівняльної оцінки. *Зб. тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг і логістика в системі менеджменту» (Львів, 9-11 листопада 2006)*. Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2006. С. 240–241.
4. Несторенко Т., Покуса Т., Макаренко Т., Качмарек Ю. Використання інтегральної оцінки в міжкраїнових порівняннях. *Vzdelávanie a spoločnosť V Medzinárodný nekonferenčný zborník*. R. Bernátová, T. Nestorenko (Eds.). Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, 2020. P. 413–419.
5. Azhazha M., Nestorenko T., Peliova J. Trends of international student migration. *Management and administration in the field of services: selected examples*. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2015. P. 126–137.
6. Isufi F., Dushi M., Isufi A., Krasniqi F., Berila A. A Study on World University Rankings – with the Focus on Impact of Research, Citation and International Outlook Indicators. *Webology*. Volume 19, Number 2, 2022, P. 1085–1097. URL : <https://is.gd/Sma1vj> (дата звернення: 12.07.2023).
7. McAleer M., Nakamura T., Watkins C. Size, Internationalization, and University Rankings: Evaluating and Predicting Times Higher Education (THE) Data for Japan. *Sustainability*. 2019. 11. P. 1366. URL: <https://doi.org/10.3390/su11051366> (дата звернення: 12.07.2023).

8. Moed H. F. A critical comparative analysis of five world university rankings. *Scientometrics*. 2017. 110. P. 967–990.
9. Nestorenko T. Economic impact of international students on a host city: case of the university of economics in Bratislava. *3rd Teaching & Education Conference, the International Institute of Social and Economic Sciences*, June 28 – July 1, 2016 in Barcelona, Barcelona, Spain. URL : <https://cutt.ly/6wqHRGkx> (дата звернення: 13.07.2023).
10. Nestorenko T., Dubrovina N., Peliova J. Local Economic Impact of Domestic and International Students: Case of University of Economics in Bratislava. *European Financial Systems 2016. Proceedings of the 13th International Scientific Conference*. Brno : Masaryk University, 2016. P. 496–501. URL : <https://cutt.ly/2YcBKOy> (дата звернення: 10.07.2023).
11. Nestorenko T., Ostenda A., Perelygina L., Ilna Yu. The Impact of Foreign Students on Internationalization of University and on the Economy of a Host City (Case of the Katowice School of Technology). *Capacity and resources for sustainable development: the role of economics, business, management and related disciplines. EDAMBA-2018. Conference Proceedings of International Scientific Conference for Doctoral Students and Post-Doctoral Scholars*. 17-19 April 2018. P. 356–366. University of Economics in Bratislava, Bratislava. URL : <https://cutt.ly/wYcVl9S> (дата звернення: 25.07.2023).
12. Perspektywy. URL : <https://2023.ranking.perspektywy.pl/> (дата звернення: 21.07.2023).
13. Perspektywy. Metodologia Rankingu Uczelni Akademickich 2023. URL : <https://2023.ranking.perspektywy.pl/article/metodologia-rankingu-uczelni-akademickich-2023> (дата звернення: 21.07.2023).
14. Perspektywy. Ranking po ewaluacji. URL : <https://2023.ranking.perspektywy.pl/article/o-rankingu-2023> (дата звернення: 20.07.2023).
15. Perspektywy. Ranking uczelni akademickich 2011. URL : http://perspektywy.pl/ranking/2011/RWU/ranking_2011_TABELA_PELNA_1.html (дата звернення: 21.07.2023).

References

1. Gura, V., Nestorenko, T., Makarenko, T. (2022). *Doslidzhennia katehorii «osvitnia posluha»: mizhdystsyplinarnyi pidkhid* [Study of the category «educational service»: an interdisciplinary approach]. *Naukovi zapysky BDPU. Serii: Pedagogichni nauky – Scientific papers of BSPU. Series: Pedagogical sciences*. Vyp. 2, 91–104. URL : <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-2-91-104> [in Ukrainian].
2. Kurbatov, S. V. (2018). *Suchasni metodolohichni pidkhody do rozrobky universytetskykh reitynhiv* [Modern methodological approaches to the development of university ratings]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and Psychology*, 2, 37–42. [in Ukrainian].
3. Nestorenko, T. P. (2006). *Metodyka rozrakhunku kompleksnoi porivnialnoi otsinky* [Methodology for calculating a comprehensive comparative assessment]. *Zb. tez dopovidei VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Marketing i lohistyka v systemi menedzhmentu»* (Lviv, 9-11 lystopada 2006) – Marketing and Logistics in Management System. Lviv : Vyd-vo NU «Lvivska politekhnika», 240–241. [in Ukrainian].
4. Nestorenko, T., Pokusa, T., Makarenko, T., Kaczmarek, J. (2020). *Vykorystannia intehralnoi otsinky v mizhkrainovykh porivnianniakh* [Use of integrated assessment in cross-country comparisons]. *Vzdelavanie a spolocnost' V. Medzinárodný nekonferenčný zborník*. R. Bernátová, T. Nestorenko (Eds.). Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, 413–419 [in Ukrainian].

5. Azhazha, M., Nestorenko, T. & Peliova, J. (2015). *Trends of international student migration*. Management and administration in the field of services: selected examples. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 126–137 [in English].
6. Isufi, F., Dushi, M., Isufi, A., Krasniqi, F. & Berila, A. (2022). *A Study on World University Rankings – with the Focus on Impact of Research, Citation and International Outlook Indicators*. Webology (ISSN: 1735-188X). Volume 19, Number 2, 1085–1097. URL : <https://is.gd/Sma1vJ> [in English].
7. McAleer, M., Nakamura, T. & Watkins, C. (2019). *Size, Internationalization, and University Rankings: Evaluating and Predicting Times Higher Education (THE) Data for Japan*. Sustainability, 11, 1366. <https://doi.org/10.3390/su11051366> [in English].
8. Moed, H. F. (2017). *A critical comparative analysis of five world university rankings*. Scientometrics, 110, 967–990. [in English].
9. Nestorenko, T. (2016). *Economic impact of international students on a host city: case of the university of economics in Bratislava*. 3rd Teaching & Education Conference, the International Institute of Social and Economic Sciences, June 28 – July 1, 2016 in Barcelona, Barcelona, Spain. URL : <https://cutt.ly/6wqHRGkx> [in English].
10. Nestorenko, T., Dubrovina, N. & Peliova, J. (2016). *Local Economic Impact of Domestic and International Students: Case of University of Economics in Bratislava*. European Financial Systems 2016. Proceedings of the 13th International Scientific Conference. Brno : Masaryk University, 496–501. URL : <https://cutt.ly/2YcBkOy> [in English].
11. Nestorenko, T., Ostenda, A., Perelygina, L. & Iliina, Yu. (2018). *The Impact of Foreign Students on Internationalization of University and on the Economy of a Host City (Case of the Katowice School of Technology)*. Capacity and resources for sustainable development: the role of economics, business, management and related disciplines. EDAMBA-2018. Conference Proceedings of International Scientific Conference for Doctoral Students and Post-Doctoral Scholars. 17-19 April 2018, 356–366, University of Economics in Bratislava, Bratislava. URL : <https://cutt.ly/wYcVl9S> [in English].
12. Perspektywy (2023). Wielki finał: w dążeniu do akademickiej doskonałości. URL : <https://2023.ranking.perspektywy.pl/> [in Polish].
13. Perspektywy (2023). *Metodologia Rankingu Uczelni Akademickich 2023*. URL: <https://2023.ranking.perspektywy.pl/article/metodologia-rankingu-uczelni-akademickich-2023> (дата звернення: 21.07.2023) [in Polish].
14. Perspektywy. (2023). *Ranking po ewaluacji*. URL: <https://2023.ranking.perspektywy.pl/article/o-rankingu-2023> [in Polish].
15. Perspektywy (2011). *Ranking uczelni akademickich 2011*. URL: http://perspektywy.pl/ranking/2011/RWU/ranking_2011_TABELA_PELNA_1.html [in Polish].

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню структури рейтингової оцінки університетів в рамках рейтингу Perspektywy, який є найбільш популярним в академічних університетах Польщі. Основна мета дослідження полягає в розгляді інтернаціоналізації університетів через призму комплексного показника «Інтернаціоналізація», що є складником рейтингової оцінки, за яким відбувається щорічне ранжування польських університетів Perspektywy.

З цією метою в дослідженні було проаналізовано, яке саме місце займає комплексний показник «Інтернаціоналізація» в загальній рейтинговій оцінці. У статті проведено аналіз структури та динаміки факторів, що впливають на комплексний показник «Інтернаціоналізація» протягом періоду з 2011 по 2023 рік.

Результати аналізу демонструють, що структура цього показника піддається зміні, що свідчить про постійний розвиток та адаптацію

університетів до сучасних освітніх та наукових тенденцій на національному й глобальному рівнях. Зміни в складі факторів, а також їх питомої ваги, що формує комплексний показник «Інтернаціоналізація» в рейтингу *Perspektywy*, вказують на необхідність розгляду інтернаціоналізації як багатогранного та динамічного процесу.

Вилучення з переліку факторів, за якими визначається рівень інтернаціоналізації в рейтингу *Perspektywy*, факторів «Викладання мовами інших країн» й «Програми навчання мовами інших країн» і додавання в перелік факторів «Вплив співпраці», «Участь у європейському університеті», «Обмін академічними кадрами (візди)», «Проекти стратегічного партнерства, де університет є лідером в рамках програми *Erasmus+*» й «Багатонаціональність студентського середовища» підтверджують гіпотезу щодо переорієнтації рейтингу з кількісних на якісні аспекти діяльності університетів.

Інтернаціоналізація університету стає важливим показником у національному рейтингу академічних університетів Польщі, який не лише віддзеркалює готовність закладу до міжнародного співробітництва, але й здатність зберігати та підвищувати свою конкурентоспроможність на національному і, як наслідок, на глобальному освітньому та науковому рівнях.

Ключові слова: інтернаціоналізація, комплексний показник, питома вага, фактор, Польща.